

Acció

Una història provisional dels 90

Exposició fins al 7 de febrer de 2021

Accidents Polipoètics recitant el poema *Nenecaca* al Festival de Poesia Sorpresa Europea (SAT, Barcelona, 1993). Foto: Consuelo Bautista.

ACCIÓ. UNA HISTÒRIA PROVISIONAL DELS 90

centra la seva atenció en l'escena de la performance a Espanya al llarg d'aquella dècada. Un període de grans canvis en l'esfera social i en la política en què, un cop certificada la fi del bloc comunista a Europa, va irrompre el nou món globalitzat, les lògiques del qual encara prevalen avui. El camp de la cultura es va caracteritzar per una institucionalització creixent, com demostren la inauguració en aquells anys d'una quantitat considerable de museus i centres d'art, la consolidació del mercat i la internacionalització, visible en els grans esdeveniments artístics que sorgien arreu. En paral·lel a aquella estructura dominant va emergir una altra escena, molt més precària i fràgil, que va posar l'accent en les relacions personals i en vincles emocionals. Va començar a forjar-se en facultats de belles arts com ara les de Barcelona, València, Conca i Madrid, i en espais autogestionats de tota mena, i va agafar embranzida en festivals i trobades de durada i format diversos. Es va proposar escriure la seva pròpia història en temps real, tant en publicacions com en exposicions. Si hi va haver un denominador comú en totes les propostes que es van generar fou el de la senzillesa: de fet, gairebé tot allò que ha perdurat són rastres documentals que ens permeten reconstruir de manera fragmentària unes accions de vocació efímera. N'hi ha que les pot refer qui vulgui, com si seguís un llibre d'instruccions. Més enllà de definir un espai propi, l'acció va impregnar tota una manera de fer, en què les propostes artístiques no tan sols *expressen* sinó que també *fan*.

Els anys de la Transició havien propugnat una instauració de la democràcia que prioritzava la necessitat per damunt de la raó i que privilegiava el futur abans que l'anàlisi del passat recent. Aquella desmemòria també va implicar l'arraconament d'algunes de les pràctiques conceptuals ja experimentades als anys seixanta i setanta per donar pas a d'altres de més convencionals en l'aspecte formal i que, en la seva celebració de l'aparença, miraven d'una manera menys crítica la complexa realitat de l'època. A partir de mitjans dels vuitanta, però, va sorgir a tot el país una generació que va reprendre les pràctiques conceptuals i l'esperit de Fluxus d'artistes com ara Àngels Ribé, Benet Rossell, Carles Hac Mor, Jordi Benito, Carles Santos, Isidoro Valcárcel Medina, Juan Hidalgo, Esther Ferrer i Nacho Criado en prioritzar processos per damunt de resultat i en expandir la pràctica artística a territoris que no s'havien explorat prèviament.

La definició mateixa d'*acció* i els límits de l'art en van ser el tema de reflexió principal. Bona part de les peces plantejaven qüestions a la pràctica de la performance com a manera d'abordar temes més complexos, entre els quals destacava la resistència a les lògiques de productivitat i utilitat tan pròpies d'uns anys en què el capitalisme avançava triomfal. La crítica institucional, en un moment en què el sistema de l'art es consolidava, va posar en qüestió els mecanismes de validació i moltes de les normes assumides en la pràctica professional de l'art. Recórrer a les nocions d'atzar i d'allò que és lúdic va servir per contrarestar tot el que apareixia planificat i meditat, per donar lloc a l'experiència i la subjectivitat. Les jerarquies i els rols de cadascun dels agents involucrats en aquesta escena es dissolien de manera decidida. La majoria era, segons el moment, artista, fotògraf, productor, tècnic o simplement públic. D'aquesta manera es reservava per a l'espectador un lloc privilegiat com a activador simbòlic i efectiu de les obres. Altres temes que travessaven la societat dels noranta també van aparèixer en moltes accions, com és el cas de la sida –que aleshores ja presentava xifres pandèmiques–, les qüestions de gènere o la insubmissió al servei militar obligatori.

L'escena de l'acció va dialogar al seu torn amb d'altres amb què compartia moltes inquietuds, idees i espais. Les experiències parateatral, visibles a través de l'obra precursora d'Albert Vidal o de col·lectius com ara La Fura dels Baus, van ser una referència transgressora que va repensar el lloc del públic. La poesia, com demostra la trajectòria del duo Accidents Polipoètics, va expandir el territori de la paraula envers l'acció, l'experimentació sonora i la participació del públic. D'una manera similar, la música d'acció i l'experimental van acompanyar tota aquesta generació, recollint tot sovint l'esperit de John Cage tant en el seu desafiament a la noció de virtuosisme com en la seva cerca del silenci.

L'exposició s'inicia mostrant l'enllaç de les pràctiques de la dècada de 1970 amb els símptomes de canvi que es viuen a la segona meitat dels anys vuitanta. Així, després de repassar la noció d'aleatorietat o la capacitat d'alterar subtilment la realitat, s'introdueixen els *Epítomes* de Pere Lluís Pla Buxó, diagrames que rellegeixen la història de l'art, o les iròniques peces d'Antonio Ortega, que juguen amb la noció d'ús del temps. L'*ABC de la performance* de Rafael Lamata i Jaime Vallaure repassa en trenta-cinc minuts –que, per cert, és la durada de moltes de les seves performances– els seus codis, llenguatges i estratègies, inclosa la crítica cap aquells que la convertirien en un espai estanc i tan poc permeable com les pràctiques convencionals que mirava de superar.

La sala següent permet comprovar com es percebia l'escena mentre estava transcorrent en reconstruir amb fidelitat l'exposició *Acció directa*, que va organitzar Joan Casellas a partir del seu immens Arxiu Aire, iniciat el 1992. La mostra, que es va poder veure en el marc de la Primavera fotogràfica de 1996 a l'antiga seu de l'Institut del Teatre, recollia imatges de dotzenes d'artistes i mostrava com es vivia aquella escena des de dins.

Un gran mural creat per Antonio Gagliano que recull els esdeveniments d'aquella dècada, condensant les experiències de dotzenes de festivals i la programació de múltiples iniciatives autogestionades a tot el país, articula la sala següent. En aquesta s'hi desplega bona part de les experiències de l'època, de la *Low-Tech Music* d'Oscar Abril Ascaso als recorreguts per Barcelona de Nieves Correa; de l'obra sòbria i contundent de Borja Zabala a la mirada crítica davant d'aquells que ignoren les minories polítiques de Cabello/Carceller. Aquest itinerari culmina en dues peces que ens condueixen al silenci: el sofisticat treball de Tres que camina cap al buit més absolut i la gran instal·lació de José Antonio Sarmiento que es compon de 180 ràdios que sintonitzen totes les emissores de la ciutat fins al seu emmudiment total.

El recorregut finalitza en una sala compartida per tres experiències diferents. Tere Recarens, una artista que al llarg de la seva carrera ha assumit la fusió entre art i vida, mostra documentació de diversos projectes a *La gallinita ciega*, una peça que convida el visitant a participar. Les altres dues són sengles col·lectius. Los Rinos, format a Barcelona per Marcel·lí Antúnez, Sergio Caballero i Pau Nubiola, va estar actiu entre 1985 i 1992. Partint dels grafitis i després d'omplir les parets de la ciutat de les seves característiques dianes, es van dedicar també a l'acció, la música i l'edició d'una revista, i es converteixen en un contrapunt inclassificable d'inspiració *punk*. El Circo Interior Bruto, creat a Madrid el 1999 per una dotzena de membres, va expandir la seva activitat a formats experimentals de tot tipus. A l'exposició planteja una experiència en directe del seu procés creatiu mitjançant l'activació contínua d'un laboratori obert de creació.

Finalment, sota el títol *Un compromís implícit*, l'exposició *Acció. Una història provisional dels 90* reuneix un conjunt d'entrevistes a artistes i agents del moment que ens permet repensar algunes pràctiques i actituds del context artístic dels anys noranta i situar aquestes experiències en relació amb el present. Les entrevistes emfatitzen l'oralitat com una de les estratègies de preservació més apropiades per a la performance i faciliten un diàleg directe amb els seus autors per revisar quines haurien de ser les maneres ampliades d'abordar, cas per cas, la preservació i presentació d'aquestes pràctiques.

Exposició organitzada i produïda pel MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona i coorganitzada amb l'Internationale.

Comissariada per

Ferran Barenblit, director
Aïda Roger, curadora adjunta

l'internationale

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

**OUR MANY
EUROPE**

App del MACBA

Gaudeix de les fitxes explicatives i de locucions audiodescriptives d'una selecció d'obres de l'exposició amb l'app del MACBA.

A més a més, hi trobaràs informació detallada de les exposicions i les activitats, així com vídeos, curiositats i tota la informació pràctica per visitar el museu.

Visites

Trobaràs totes les visites programades a macba.cat.

Accessibilitat

Suports d'accessibilitat disponibles amb sol·licitud prèvia a educacio@macba.cat.

Parlem de...

Trobaràs la programació actualitzada i més informació a macba.cat.

Amics del MACBA

Consulta les visites exclusives per als Amics del MACBA a macba.cat.

Perfomances i activacions

Periòdicament es portaran a terme activacions d'algunes de les obres exposades i accions relacionades amb l'exposició. Pots consultar-ne els horaris a macba.cat.

Accions contínues en el temps

· *Demostració pràctica del funcionament del programa LTM (2020)*, per **Oscar Abril Ascaso**

· Laboratori de creació a càrrec de **Circo Interior Bruto**

Més informació sobre el calendari de les activacions per part dels artistes a macba.cat.

Horaris

Dilluns, dimecres, dijous i divendres, d'11 a 19.30 h
(del 25 de juny al 24 de setembre, de 10 a 20 h)
Dimarts no festius, tancat
Dissabtes, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h

Els dissabtes, de 16 a 20 h,
l'accés al museu és gratuït.

L'entrada del museu té validesa durant un mes. Activa-la a la recepció i torna tantes vegades com vulguis.

MACBA

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona
macba.cat

Segueix-nos

#AccióMACBA
#25MACBA

Fes-te Amic del MACBA a partir de 18 € l'any.

Mitjans col·laboradors

